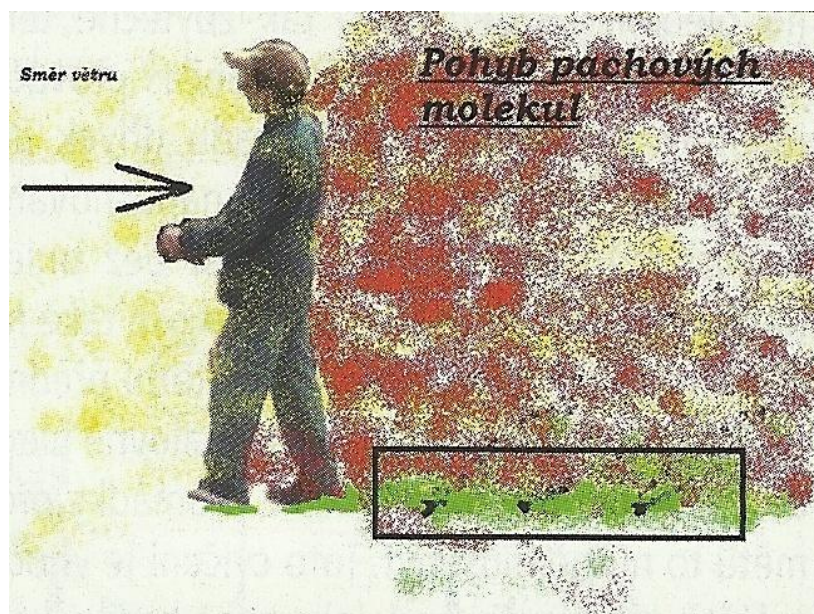

Znáte přesné stopování?

Většina psovodů v minulosti učila své psy pracovat v pachovém mraku. Oproti tomu dnes preferujeme přesné vyčichávání šlápot. Tomuto způsobu práce psa na stopě říkáme „přesné stopování“.

Na schematicém obrázku vidíme uvolňování a pohyb pachových molekul z povrchu člověka.

Trocha teorie

Abychom si vysvětlili rozdíl mezi klasickým a přesným stopováním, musíme se vrátit k teorii pachů. Tuto problematiku výborně rozebrali již autoři prací o kynologii v minulém století, např. Dr. Vilém Eis – Pachové práce služebních psů (doporučuji pečlivě prostudovat). Pro nás je z jeho práce stěžejní především

to, že člověk zanechává neustále pachovou stopu nezávisle na své vůli. Jeho individuální pach včetně dalších specifických pachů (oblečení, prací prostředky, deodoranty, povolání, stres atd.) z povrchu osoby neustále odcházejí. Tyto pachy se šíří do prostředí dle vlivu klimatických podmínek. Dříve se věřilo, že padají na zem kuželovitě okolo osoby. Je to však naprostý, ještě jednou, naprostý nesmysl! Molekulová hmotnost pachových částic je tak malá a chemické složení připomíná spíše látky těkavé, že pohyb pachových molekul se dá přirovnat spíš k pohybu kouře či páry. Dokladem toho je schopnost záchranářských psů zachytit pachové molekuly osoby na vzdálenost až sto padesát metrů. V době mého působení v armádě museli strážní psi navěšit narušitele na osmdesát metrů. Samozřejmě při správném směru větru ke psu.

Co tedy pes sleduje?

Už vlastně major Komolý při svých pokusech s lanovkou potvrdil, že pes není schopen sledovat pach člověka taženého nad povrchem terénu! Co tedy pes sleduje? Na to nám odpoví druhý pokus pana majora Komolého. Připevní na kolo boty a pustil ho z kopce dolů. A hle! Psi stopovali. Tedy jakýkoli předmět tažený po povrchu terénu zanechává za sebou pachovou stopu. Tedy i člověk při chůzi udělá došlápnutím pachový otisk.

Přirozené stopování má své úskalí

Otisk pachu nemá ale neměnný stav. Uvolňují se z něj pachové molekuly do okolí. Vítr je unáší a vytvoří v přímém a těsném sousedství pachový mrak (viz obr. „Pohyb pachových molekul“). Přirozené stopování pochází právě ze sledování pachového mraku! Pes se pohybuje v tomto pachovém pásmu, širokém až několik metrů (podle síly větru). Ke stopě se

těsně vrací až u předmětu, který však označuje často šikmo. Pachový mrak ulpívá na povrchu zemědělských plodin, ve kterých je stopa položena. Potom jde pes i s vyšším nosem.

Pachová stopa – zdroje

Lidský pach
Pach individuální (dýchání pokožky, pocení, vyměšování kožního mazu, kožní šupiny)
Pach regionální (pach nohou)
Pach oblečení a obutí
Pach prostředí (kuchař, zemědělec)
Pach používání kosmetiky

Dalším úskalím jsou lomy, kde pes vlivem větru dostává předčasnou informaci o směru dalšího úseku (nejvíce u ostrých lomů) a ty poté zkracuje, nebo ještě hůře, přejde do bezpachového prostoru. Zde pomocí koleček stopu vyhledává. Po jejím vyhledání pokračuje po dalším úseku. Je-li stopa položena na tvrdém povrchu či hlíně, pachový mrak se zde neudrží, je neustále

odfoukáván pryč a pes není schopen sledovat.

Zdroj pachu je to pravé

Naopak přesné stopování je založeno na vyhledávání zdroje pachu, tedy šlápoty.

Pes, který narazí na pachový mrak, jde čenichem až do místa, kde se nachází zdroj pachu, tedy šlápoty. Navíc je v tomto zdroji mnohonásobně více pachových molekul než v prachovém mraku. Šlápoty je zdrojem pachu i několik dní! Jak přimět psa, aby opustil povrchní stopování v pachovém mraku a začal vyhledávat zdroj pachu, i když to pro něj představuje mnohem více práce? Velmi jednoduše. Odměnou! Přesune-li pes čenich z pachového mraku do šlápoty, musí být odměněn. Pamlskem! Šlápoty rovná se pamlsk. Pach šlápoty obohatíme o další pro psa velmi atraktivní pach. Pach pamlsku. Tím se výrazně sníží pachový práh pro danou stopu právě díky přidruženému pachu pamlsku.

Přidružené pachy

Pach okolí (vedle hnojiště, pekárny)
Pach porostu (řepka, tráva, osení, hlína)
Pach živočichů (myši)

Pach rozšlápnutých rostlin

Pachové zesilovače

Krém na boty
Pamlskv

Co je to pachový práh?

Zjednodušeně řečeno, je to nejmenší koncentrace pachových molekul, kterou je schopen pes zachytit. Pro různé látky je různý a závisí na „zajímavosti“ pachových molekul. Pach háravé feny pes cítí v milionkrát nižší koncentraci než pach gumy. Přidám-li do směsi pachů atraktivní pach pamlsků, pachový práh se mnohonásobně sníží. Je tedy potřeba daleko menšího množství pachových molekul pro vyvolání vzruchu v čichových lalocích velkého mozku psa. Kombinace zdroje pachu – šlápoty a snížení pachového prahu je celým tím kouzlem pro přesné sledování starých stop. Nebo skoro celým.

Kombinace zdroje pachu – šlápoty a snížení pachového prahu je celým tím kouzlem pro přesné sledování starých stop.

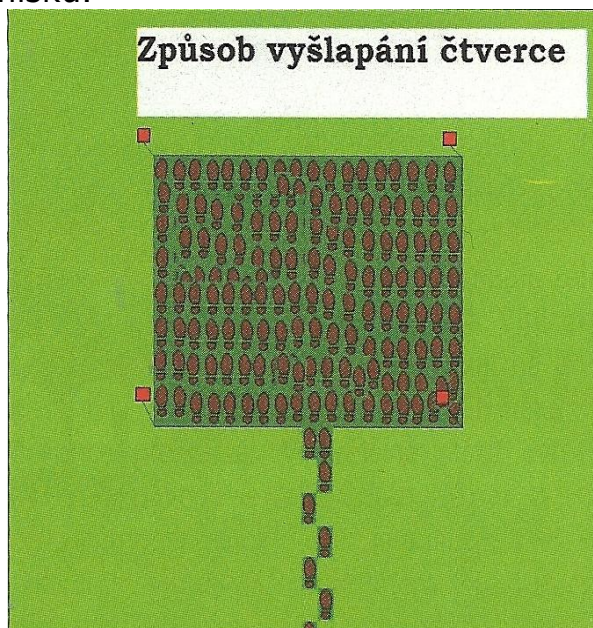
Kouzelný vypínač

Když si dnes povídáme o teorii, tak ještě zmíníme „kouzelný vypínač“. Každá psovitá šelma, která se živí lovem, aby byla úspěšná a přežila, musí mít tento vypínač, který jí řekne: „Ne, tuhle stopu nesleduj, zde se příliš vyčerpáváš a kořist stejně nadoženeš. Najdi si jinou, čerstvější stopu.“ Je to důvod, který vede k tomu,

že dobří pudoví stopaři pracující v pachovém mraku a „stopující kořist“ na starých stopách končí. Právě proto je i u dobrých pudových stopařů hranicí tříhodinová stopa. Pak nastoupí ochranná funkce vypínače a pes nepracuje. Tento „vypínač“ musíme odstranit, chceme-li pracovat na starších stopách. Čím jsou podmínky těžší (horko, vítr, ale i sníh a mráz), tím nastupuje vypínač dříve. Jak vypínač odblokovat? Pes musí pochopit, že dojde k pudovému uspokojení (nasycení se), i když bude sledovat velmi starou stopu. Nebude to na konci stopy, ale v jejím průběhu. Vyplatí se a má pro něj smysl sledovat i staré stopy! A stačí k tomu jen pamlsky do šlápot. I vy, kteří vůbec nevěříte na pamlsky ve stopách, si zkuste našlapat dvě stopy deset hodin staré. Jednu tak, jak jste zvyklí a druhou ve stejném terénu a položte do poloviny druhé stopy pamlsky. Uvidíte, že pokud si váš pes neporadí s desetihodinovou čistou stopou, poradí si ale s tou samou, avšak pamlskovanou, a to nejen v úseku s pamlsky, ale i tam, kde již pamlsky nebudou! Vede ho naděje, že dojde k naplnění pudového cíle. To jsou ty těžké stopy, na kterých pes pracuje i po odbourání většiny pamlsků.

Kde má vůbec smysl čichat?

Řeknete si, dobře tak já budu dělat šlápoty, ale nevím jak začít? Nejprve si tedy vysvětlíme, jak začít s dospělým psem a poté teprve první kroky se štěnětem. Musíme psu vysvětlit, že tam, kde jsme šlápli, má smysl čichat, kdežto tam, kde není šlapáno, nemá smysl čichat vůbec! Toto rozhraní vysvětlíme nejlépe v pachových čtvercích. Co je pachový čtverec a jak se dělá? Vyšlapeme nejlépe v nízké trávě čtverec, který jsme si nejprve vymezili pomocí čtyř tyček. Intenzivně a důkladně vydupáváme celou jeho plochu. Do této vydupané plochy rozložíme možná co nejnepravdělněji krmnou dávku psa. Velmi, velmi důležité je dbát, aby žádná potrava neležela mimo čtverec!

Od pachového čtverce k vytvoření reflexu

Pes žere a vnímá při tom pach vyšlapaného čtverce. Opustí-li tento prostor, necítí jeho pach či nenachází žrádlo. S každým načicháním, nalezením a polknutím granulky, tedy společným působením podmíněného a nepodmíněného podnětu, vzniká jednoduchý reflex. Čím častěji a více dochází k opakování, tím lépe se reflex vytvoří. Minimální počet čtverců pro vytvoření reflexu u psa je v průměru asi šedesát. Ale reflex se musí udržovat, takže pak ještě tento trénink příležitostně zařazujeme po celý život. A to je všechno? Ne není! To je jen začátek. Čtverce mají ještě několik dalších funkcí, ale o těch až později.

